מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את עלילת הסיפור, דמויותיו והמסרים המרכזיים שלו
- לזהות ולהסביר אמצעים ספרותיים כמו מספר גיבור, רמז מטרים ופואנטה
- לתרגל אוצר מילים חדש מתוך הטקסט ולהשתמש בו בהקשר נכון
- לפתח יכולת כתיבה אישית ויצירתית המבוססת על נושאי היצירה

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – פרק 1 • היכרות עם הסיפור והסופרת – מכירים את אלזה מורנטה

1. א – רומא, איטליה
2. א – ילדות, משפחה, עוני ובדידות

חלק ב' – פרק 1 • היכרות עם הסיפור והסופרת – מילון המונחים

1. נכון – כך מתואר באתר על הסופרת
2. לא נכון – המספר הוא אדם בוגר שנזכר בעצמו כנער בן 13
3. לא נכון – יהירות היא גאווה, הרגשה של "אני יותר טוב"

חלק ג' – פרק 1 • היכרות עם הסיפור והסופרת – הבנה ושימוש במילים

1. בית ספר תיכון
2. מרדן
3. שוליה

חלק ד' – פרק 1 • היכרות עם הסיפור והסופרת – התאמת מילים

1. ג (כינוי של הערצה גדולה)
2. ד (יפה מאוד במראה)
3. ב (אישה שעובדת בבית של משפחה עשירה)
4. א (שולחן או בימה של המורה בכיתה)

חלק ה' – פרק 2 • מהלך העלילה: מהערצה לבוז – זיהוי שלבים בעלילה

1. נכון – הכינוי מבטא הערצה כמעט דתית כלפי החבר המושלם בעיני המספר.
2. לא נכון – אף אחד לא ביקר בביתו - הכיתה רק דמיינה שהוא עשיר ושהבית שלו כמו ארמון.
3. לא נכון – זה היה בכי כבד ומר, כמו בכי של מבוגר כואב, לא בכי של ילד רגיל.
4. נכון – הסיפור מראה איך גילוי העוני הוביל להרגשת רמייה ולבוז מצד הכיתה.

חלק ו' – פרק 2 • מהלך העלילה: מהערצה לבוז – התאמת שלבים לאירועים

1. ג (החבר המוערץ, שיער זהב וספרים אדומים ומבריקים)
2. ד (אישה מחכה לו בכל יום בשער ולוקחת את ילקוטו)
3. ב (החבר נקרא לקתדרה ופורץ בבכי מר וכבד)
4. א (מתברר שהאם מתה והיא הייתה ה"משרתת"; הכיתה מגיבה בבוז)

חלק ז' – פרק 2 • מהלך העלילה: מהערצה לבוז – מרגע הבכי ועד הקרע בחנות

1. המספר מעריץ את החבר ומכנה אותו בלבו "רב-מלאך"
2. אישה מסתורית מחכה לחבר בשער בית הספר ולוקחת את ילקוטו
3. החבר נקרא לקתדרה ופורץ בבכי מר, שונה מבכי של ילד
4. מתברר שהאישה הייתה אמו שמתה, והכיתה מגיבה בבוז
5. המספר מגלה את החבר עובד כשוליה בחנות של הדוד
6. השניים מחליפים עלבונות - "חרשן" מול "בן של משרתת" - והמספר בורח

חלק ח' – פרק 2 • מהלך העלילה: מהערצה לבוז – מחשבה על הקשר בין הרגעים

1. התשובה צריכה לציין שהכיתה גילתה שהחבר עני ולא עשיר כפי שדמיינה, הרגישה מרומה, והבושה של החבר בעוני גרמה לדחייה ולבוז במקום לחמלה.
2. התשובה צריכה להראות שבשני המקרים החבר נחשף כפגיע ומתבייש, ומנסה (בחנות) להגן על כבודו בהתקפה - קשר של המשכיות בין בושה לפגיעות.

חלק ט' – פרק 3 • הדמויות ותכונותיהן – היכרות עם הדמויות

1. א – המספר (אאוגוסטו)
2. א – רב־מלאך
3. א – הדוד

חלק י' – פרק 3 • הדמויות ותכונותיהן – בדיקת נכון/לא נכון

1. לא נכון – היא אמו של החבר, אך הוא אמר לכיתה שהיא המשרתת שלו כי התבייש בעוני
2. נכון – הכיתה מתוארת כ'רגילים' לעומת החבר המיוחד, ומשמשת רקע לדמותו
3. לא נכון – הדוד מקבל אותו לביתו אבל מעמיד אותו לעבוד כשוליה בחנות

חלק י"א – פרק 3 • הדמויות ותכונותיהן – שיוך תכונות לדמויות

- 1 – ג (מצטיין ושאפתן, מעריץ את החבר)
- 2 – א (יפה־תואר, מתבייש בעוני)
- 3 – ב (מסורה ושקטה, שומרת על סוד בנה)
- 4 – ה (מעריצים מרחוק, מגיבים בבוז)
- 5 – ד (מעמיד את החבר לעבוד כשוליה)

חלק י"ב – פרק 3 • הדמויות ותכונותיהן – השלמת משפטים

1. רב־מלאך
2. שוליה
3. בוז

חלק י"ג – פרק 4 • אמצעים ספרותיים: מספר גיבור ופואנטה – היכרות עם המושגים

1. ב – מספר שהוא גם דמות בעלילה, מספר בגוף ראשון
2. ב – פרט קטן שמכין את הקוראים למפנה בהמשך
3. ג – גילוי מפתיע שמאיר את כל הסיפור באור חדש

חלק י"ד – פרק 4 • אמצעים ספרותיים: מספר גיבור ופואנטה – תכונות היסוד

1. לא נכון – המספר, אאוגוסטו, הוא דמות ראשית בסיפור – לכן הוא מספר גיבור
2. נכון – הגילוי הזה משנה את כל ההבנה של הסיפור
3. נכון – המספר הנער בן 13 וגם המספר המבוגר שמביט לאחור

חלק ט"ו – פרק 4 • אמצעים ספרותיים: מספר גיבור ופואנטה – זיהוי בטקסט

1. מים
2. החבר / בנה
3. רב־מלאך

חלק ט"ז – פרק 4 • אמצעים ספרותיים: מספר גיבור ופואנטה – ניגודים בסיפור

- 1 – ד (בגד צר וקצר בחנות)
- 2 – א (בושה גדולה בעוני)
- 3 – ב (בוז הכיתה אחרי הגילוי)
- 4 – ג (בכי מר כמו של מבוגר)

חלק י"ז – פרק 5 • נושאים ורעיונות לדיון וכתיבה – זיהוי הנושאים

1. נכון – המספר מעריץ את החבר ומכנה אותו בלבו רב־מלאך
2. לא נכון – איש לא ביקר בביתו, והכיתה דמיינה אותו כמו ארמון
3. נכון – הבושה במעמד הובילה אותו לומר שהאם היא המשרתת
4. לא נכון – המספר נושא חרטה ואהבה כל חייו

חלק י"ח – פרק 5 • נושאים ורעיונות לדיון וכתיבה – הבנה ויישום

1. ב – עוני ומעמד נמוך של משפחתו
2. ב – "נדבק" גם למספר, שפגע בו בחנות
3. ב – כי קל להצטרף לדעת הקבוצה מאשר להתנגד לה

חלק י"ט – פרק 5 • נושאים ורעיונות לדיון וכתיבה – התאמה והשלמה

- 1 – ב (חברות שעלולה להישבר בגלל הערצה גדולה מדי)
- 2 – ד (הכיתה דמיינה עושר שלא התקיים במציאות)
- 3 – א (החבר התבייש באמו הפשוטה ובמעמדו הכלכלי)
- 4 – ה (הבוז הקבוצתי השפיע גם על התנהגות המספר)
- 5 – ג (המספר הבוגר נושא רגשות אשמה שנים רבות)

חלק כ' – פרק 5 • נושאים ורעיונות לדיון וכתיבה – חשיבה וכתיבה

1. חיובי: הערצה והתפעלות אמיתית; שלילי: המספר לא עמד לצד החבר ברגע הקשה
2. למשל כשהכיתה החלה לבזות את החבר – המספר יכול היה שלא להצטרף לבוז
3. כל דוגמה סבירה שבה אדם מסתיר מצב אמיתי מתוך בושה, עם הסבר קצר
4. כן – המילים "חרשן" ו"בן של משרתת" נשארות עם שתי הדמויות שנים רבות

כרטיס יציאה – מה לחפש

- תשובה טובה תתאר מעבר מהערצה ושיפוט נוקם להבנה ולחרטה בגרות
- תשובה טובה תזהה נכון רמז (כמו הצמה הזהובה או החיוך המשותף) ותסביר איך הוא מרמז מראש על הקשר בין האם לחבר
- תשובה טובה תבחר נושא מתוך הרשימה (חברות, תדמית, בושה, אשמה) ותנמק באופן אישי ומבוסס על הסיפור

טיפים להפעלה:

- ניתן לפרוס את החוברת על פני ארבעה עד חמישה שיעורים, בהתאם לרצף השיעורים המלא באתר
- לתלמידים במסלול חנ"מ מומלץ לצמצם את מספר השאלות הפתוחות ולהוסיף בנק מילים לכל פרק
- לעולים חדשים כדאי לשלב את המילון החזותי לפני כל פרק ולהתמקד במשפטים קצרים
- לתלמידים מתקדמים אפשר להוסיף בסוף כל פרק שאלת העמקה אחת מתוך מסלול ההעשרה

חוברת תרגול – החבר, אלזה מורנטה

🤝 החבר – אלזה מורנטה

· עולים חדשים

תוכן החוברת

1. פרק 1 – היכרות עם הסיפור והסופרת
2. פרק 2 – מהלך העלילה: מהערצה לבוז
3. פרק 3 – הדמויות ותכונותיהן
4. פרק 4 – אמצעים ספרותיים: מספר גיבור ופואנטה
5. פרק 5 – נושאים ורעיונות לדיון וכתיבה
6. פרק 6 – כתיבה יוצרת: מכתב אחרי עשר שנים

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – החבר, אלזה מורנטה

חוברת התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

פתחו את החוברת ועבדו פרק אחרי פרק. קראו לאט, ענו בכתב, ואפשר לחזור ולבדוק בסיכום אם לא זוכרים משהו.

📖 מילון קטן:

רב־מלאך	כינוי הערצה שהמספר נותן לחבר, כאילו הוא מושלם ונעלה
מספר גיבור	מספר שהוא גם דמות בסיפור, ולכן התמונה שהוא מציג סובייקטיבית
רמז מטרים	פרט קטן בתחילת הסיפור שמכין אותנו להפתעה בהמשך
פואנטה	הרגע שבו מתגלה האמת ומאיר את כל הסיפור באור חדש
תדמית	התמונה שאנשים בונים על מישהו, לפעמים בלי להכיר אותו באמת
בושה	תחושה קשה שגורמת להעמדת פנים ולהסתרת האמת
חרטה	צער עמוק על מעשה או מילה שנאמרה בעבר
שוליה	נער צעיר שעובד ולומד מקצוע אצל בעל מלאכה
מסויגת	מישהי ששומרת מרחק ולא פותחת את עצמה בקלות
קתדרה	השולחן או הבימה של המורה בקדמת הכיתה

1 חלק א' – פרק 1 • היכרות עם הסיפור והסופרת – מכירים את אלזה מורנטה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מאיזו עיר הסופרת?

א) רומא, איטליה ב) פריז, צרפת ג) לונדון, אנגליה ד) מדריד, ספרד

2. אילו נושאים מופיעים אצלה?

א) ילדות, משפחה, עוני ובדידות ב) מלחמות וכיבושים ג) חלל וכוכבים ד) ספורט תחרותי

2 חלק ב' – פרק 1 • היכרות עם הסיפור והסופרת – מילון המונחים

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	אלזה מורנטה כתבה רומנים, סיפורים קצרים ושירה	☐	☐
2	בסיפור, המספר הוא ילד שמספר את הסיפור בזמן התרחשותו, בלי מבט לאחור	☐	☐
3	המילה "יהירות" מתארת ענווה וצניעות	☐	☐

3 חלק ג' – פרק 1 • היכרות עם הסיפור והסופרת – הבנה ושימוש במילים

השלימו את המילה החסרה.

1. גימנסיה היא _____ מאירופה של פעם

2. מי שלא מציית לכללים ומתנהג בחופשיות נקרא _____

3. אחרי שעזב את הלימודים, החבר עבד כ _____ בחנות של הדוד

4 חלק ד' – פרק 1 • היכרות עם הסיפור והסופרת – התאמת מילים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. רב־מלאך	___	**א.** שולחן או בימה של המורה בכיתה
2. יפה־תואר	___	**ב.** אישה שעובדת בבית של משפחה עשירה
3. משרתת	___	**ג.** כינוי של הערצה גדולה
4. קתדרה	___	**ד.** יפה מאוד במראה

5 חלק ה' – פרק 2 • מהלך העלילה: מהערצה לבוז – זיהוי שלבים בעלילה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בתחילת הסיפור המספר מעריץ את החבר וקורא לו בלבו "רב-מלאך".	☐	☐
2	הכיתה ביקרה בבית של החבר, ולכן ידעה בוודאות שהוא עשיר.	☐	☐
3	החבר בכה בכי קל וקצר כשנקרא לקתדרה להיבחן.	☐	☐
4	אחרי שהתגלה שהאישה הייתה אמו של החבר, הכיתה הגיבה בבוז ולא בחמלה.	☐	☐

6 חלק ו' – פרק 2 • מהלך העלילה: מהערצה לבוז – התאמת שלבים לאירועים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. פתיחה - חלק א'	___	**א.** מתברר שהאם מתה והיא הייתה ה"משרתת"; הכיתה מגיבה בבוז
2. סיבוך - חלק א'	___	**ב.** החבר נקרא לקתדרה ופורץ בבכי מר וכבד
3. שיא - חלק א'	___	**ג.** החבר המוערץ, שיער זהב וספרים אדומים ומבריקים
4. התרה וסיום - חלק א'	___	**ד.** אישה מחכה לו בכל יום בשער ולוקחת את ילקוטו

7 חלק ז' – פרק 2 • מהלך העלילה: מהערצה לבוז – מרגע הבכי ועד הקרע בחנות

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	המספר מגלה את החבר עובד כשוליה בחנות של הדוד
☐	החבר נקרא לקתדרה ופורץ בבכי מר, שונה מבכי של ילד
☐	המספר מעריץ את החבר ומכנה אותו בלבו "רב-מלאך"
☐	השניים מחליפים עלבונות - "חרשן" מול "בן של משרתת" - והמספר בורח
☐	מתברר שהאישה הייתה אמו שמתה, והכיתה מגיבה בבוז
☐	אישה מסתורית מחכה לחבר בשער בית הספר ולוקחת את ילקוטו

8 חלק ח' – פרק 2 • מהלך העלילה: מהערצה לבוז – מחשבה על הקשר בין הרגעים

ענו בקצרה.

1. הסבירו בשניים-שלושה משפטים: למה גילוי הסוד על האם הפך את הערצת הכיתה לבוז?

2. מה הקשר בין הבכי ליד הקתדרה (חלק א') לבין חילופי העלבונות בחנות (חלק ב')? כתבו 2-3 משפטים.

9 חלק ט' – פרק 3 • הדמויות ותכונותיהן – היכרות עם הדמויות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי מספר את הסיפור?

א) המספר (אאוגוסטו) ב) החבר ג) האם ד) הדוד

2. איך המספר קורא לחבר בלב?

א) רב־מלאך ב) חרשן ג) שוליה ד) מרדן

3. מי נותן לחבר עבודה בחנות?

א) הדוד ב) המורה ג) אאוגוסטו ד) בני הכיתה

10 חלק י' – פרק 3 • הדמויות ותכונותיהן – בדיקת נכון/לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	האישה שמחכה לחבר בשער בית הספר היא באמת משרתת.	☐	☐
2	בני הכיתה הם דמות קיבוצית המשמשת רקע מנוגד לחבר.	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
3	הדוד בסיפור מגן על החבר ושומר על כבודו בכל מצב.	☐	☐

11 חלק י״א – פרק 3 • הדמויות ותכונותיהן – שיוך תכונות לדמויות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. המספר	___	**א.** יפה־תואר, מתבייש בעוני
2. החבר	___	**ב.** מסורה ושקטה, שומרת על סוד בנה
3. האם	___	**ג.** מצטיין ושאפתן, מעריץ את החבר
4. בני הכיתה	___	**ד.** מעמיד את החבר לעבוד כשוליה
5. הדוד	___	**ה.** מעריצים מרחוק, מגיבים בבוז

12 חלק י״ב – פרק 3 • הדמויות ותכונותיהן – השלמת משפטים

השלימו את המילה החסרה.

1. המספר מכנה את החבר בלבו _____

2. אחרי מות אמו, החבר עוזב את הלימודים ועובד כ_____ בחנות הדוד

3. בגילוי הסוד, בני הכיתה מגיבים ב_____ במקום בחמלה

13 חלק י״ג – פרק 4 • אמצעים ספרותיים: מספר גיבור ופואנטה – היכרות עם המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איך קוראים למספר שהוא גם דמות בסיפור?

א) מספר שרואה הכול מבחוץ ב) מספר שהוא גם דמות בעלילה, מספר בגוף ראשון

ג) מספר שלא מופיע בסיפור כלל ד) מספר שמדבר בגוף שני

2. מה זה רמז מטרים?

א) סיום הסיפור ב) פרט קטן שמכין את הקוראים למפנה בהמשך ג) תיאור של מקום

ד) שם של דמות

3. מה קורה בפואנטה?

א) תחילת הסיפור ב) תיאור של דמות משנית ג) גילוי מפתיע שמאיר את כל הסיפור באור חדש

ד) רשימת דמויות

14 חלק י״ד – פרק 4 • אמצעים ספרותיים: מספר גיבור ופואנטה – תכונות היסוד

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	המספר בסיפור הוא דמות חיצונית שלא משתתפת בעלילה	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	הפואנטה בסיפור היא הגילוי שהמשרתת היא אמו של החבר	☐	☐
3	בסיפור יש שני מישורי זמן – זמן ההתרחשות וזמן הסיפּר	☐	☐

15 חלק ט"ו – פרק 4 • אמצעים ספרותיים: מספר גיבור ופואנטה – זיהוי בטקסט

השלימו את המילה החסרה.

1. הצחוק של החבר מתואר בדימוי: כמו _____ שנשארו צלולים

2. הצמה הזהובה של האם מרמזת על הקשר שלה אל _____ (רמז מטרים)

3. הכינוי שהמספר נותן לחבר בלבו, מתוך הערצה כמעט דתית, הוא _____

16 חלק ט"ז – פרק 4 • אמצעים ספרותיים: מספר גיבור ופואנטה – ניגודים בסיפור

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. שיער זהב וספרים אדומים מבריקים	___	**א.** בושה גדולה בעוני
2. יהירות וגאווה כלפי חוץ	___	**ב.** בוז הכיתה אחרי הגילוי
3. הערצה של הכיתה בהתחלה	___	**ג.** בכי מר כמו של מבוגר
4. חיוך ילדותי צלול וטהור	___	**ד.** בגד צר וקצר בחנות

17 חלק י"ז – פרק 5 • נושאים ורעיונות לדיון וכתיבה – זיהוי הנושאים

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הסיפור עוסק בחברות שמלאה הערצה בין המספר לחבר	☐	☐
2	הכיתה הכירה את בית החבר וידעה שמשפחתו ענייה	☐	☐
3	החבר התבייש בעוני ובאמו הפשוטה, ולכן העמיד פנים	☐	☐
4	המספר הבוגר שכח את הסיפור ולא חושב עליו יותר	☐	☐

18 חלק י"ח – פרק 5 • נושאים ורעיונות לדיון וכתיבה – הבנה ויישום

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. למה החבר שיקר שהאם היא המשרתת?

(א) יופיו החיצוני (ב) עוני ומעמד נמוך של משפחתו (ג) הצלחתו בלימודים (ד) קרבתו למספר

2. איך הגיב המספר אחרי שהכיתה בזה לחבר?

(א) נעלם מיד (ב) "נדבק" גם למספר, שפגע בו בחנות (ג) הפך לחמלה מיידית (ד) לא השפיע על איש

3. למה קשה להרגיש חמלה כשכולם בוזים?

(א) כי בוז דורש יותר אומץ (ב) כי קל להצטרף לדעת הקבוצה מאשר להתנגד לה

(ג) כי חמלה אסורה בבית הספר (ד) כי החבר ביקש בוז

19 חלק י"ט – פרק 5 • נושאים ורעיונות לדיון וכתיבה – התאמה והשלמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. חברות והערצה	___	**א.** החבר התבייש באמו הפשוטה ובמעמדו הכלכלי
2. תדמית מול מציאות	___	**ב.** חברות שעלולה להישבר בגלל הערצה גדולה מדי
3. עוני ובושה	___	**ג.** המספר הבוגר נושא רגשות אשמה שנים רבות
4. כוחה של החבורה	___	**ד.** הכיתה דמיינה עושר שלא התקיים במציאות
5. אשמה וחרטה	___	**ה.** הבוז הקבוצתי השפיע גם על התנהגות המספר

20 חלק כ' – פרק 5 • נושאים ורעיונות לדיון וכתיבה – חשיבה וכתיבה

ענו בקצרה.

1. מה חיובי ומה שלילי בחברות בין המספר לחבר? כתבו משפט על כל צד

2. מתי, לדעתכם, יכול היה המספר לעצור את ההידרדרות ביחסים?

3. תנו דוגמה (מהחיים או מסיפור אחר) להעמדת פנים מתוך בושה, וכתבו משפט הסבר

4. האם מילה אחת יכולה לפגוע לשנים? נמקו על פי הסיפור

כרטיס יציאה

תארו בשתי משפטים מה השתנה בדמותו של המספר מתחילת הסיפור ועד סופו

הסבירו במילים שלכן/ם מהו רמז מטרים, והביאו דוגמה אחת מתוך הסיפור

מהו הנושא המרכזי שהכי נגע לכם בסיפור, ולמה?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀